

Εφημερίδα Αυγή

Lux et Veritas

Κανονικό

[11 Ιανουαρίου 2015 1 σχόλιο](#)

για τη ριζοσπαστική μεταρρύθμιση του ελληνικού Πανεπιστημίου

των Κώστα Γαβρόγλου, Σπύρου Γεωργάτου, Γιάννη Παντή

Οι επερχόμενες εκλογές θέτουν αμείλικτα ερωτήματα, όσον αφορά τις συγκεκριμένες θέσεις της ριζοσπαστικής Αριστεράς για την ανώτατη εκπαίδευση και τον τρόπο με τον οποίο θα προχωρήσει στην εφαρμογή τους, στην προοπτική μιας κυβέρνησης με κορμό τον ΣΥΡΙΖΑ. Ένα από τα ζητούμενα είναι να αποσαφηνιστεί η μέθοδος και ο οδικός χάρτης, μέσω των οποίων θα υλοποιηθούν οι απαραίτητες αλλαγές στην ανώτατη εκπαίδευση και θα δημιουργηθεί ένα πλαίσιο συναίνεσης με όσους και όσες επιθυμούν τη δημοκρατική και ακαδημαϊκή επανεκκίνηση του πανεπιστημίου. Το πλαίσιο αυτό θα είναι βέβαια ταυτόχρονα και το πεδίο μιας μεγάλης αναμέτρησης με τα πελατειακά δίκτυα που υπάρχουν και στα πανεπιστήμια.

Τζόρτζιο ντε Κίρικο, «Ήλιος στο καβαλέτο», 1973

Παρά τις εγγενείς δυσκολίες στην αντιμετώπιση των σύνθετων προβλημάτων της ανώτατης εκπαίδευσης και της έρευνας, η εμπειρία μας από τις συζητήσεις που έχουν γίνει μέχρι τώρα σε διάφορα επίπεδα (κομματικά και μη) αναδεικνύουν μια εντυπωσιακή συμφωνία, όχι στις λεπτομέρειες,

αλλά στη συνολική λογική που θα πρέπει να έχει μια μεταρρυθμιστική απόπειρα. Ελπίζουμε ότι όσα παραθέτουμε παρακάτω θα αποτελέσουν μια χρήσιμη συμβολή προς αυτή την κατεύθυνση.

Αφετηρία του συλλογισμού μας είναι ότι η επίθεση που εξαπέλυσαν οι κυβερνήσεις ΠΑΣΟΚ και ΝΔ στο Πανεπιστήμιο στόχευε στην πλήρη απαξίωση του δημόσιου και ακαδημαϊκού του χαρακτήρα, στην υπονόμευση μιας διαδικασίας που διαμόρφωνε κριτικά σκεπτόμενους πολίτες και στην καθιέρωση μιας εργαλειακής και χρησιμοθηρικής αντίληψης για τη νέα γνώση. Οι προ και μετά το Μνημόνιο κυβερνήσεις προχώρησαν σε θεσμικές ρυθμίσεις που υπονόμισαν τη δημοκρατική λειτουργία των πανεπιστημίων, με αποκορύφωμα την θεσμοθέτηση των Συμβουλίων Ιδρύματος (ΣΙ). Τα ΣΙ έχουν πλέον αυτοακυρωθεί και μετά από σχεδόν δύο χρόνια λειτουργίας τους δεν έχουν να επιδείξουν κανένα απολύτως έργο σε ό,τι αφορά την αναβάθμιση του Πανεπιστημίου.

Υπάρχουν βέβαια πολλές εσωτερικές δυσλειτουργίες στα ίδια τα πανεπιστήμια: αδιαφάνεια στη λειτουργία των Επιτροπών Ερευνών, μη αξιοκρατικές κρίσεις σε αρκετές περιπτώσεις, καθηγητική αυθαιρεσία και φοιτητοπατερισμός, ευνοιοκρατία στην τοποθέτηση του διοικητικού προσωπικού και στην κατανομή πόρων. Παρ' όλα αυτά, η συνολική λειτουργία του Πανεπιστημίου δεν επηρεάστηκε μέχρι τώρα σοβαρά από αυτά τα προβλήματα, γιατί υπήρξε ένα αντίβαρο προσώπων και θεσμών που περιόρισε τα εκφυλιστικά φαινόμενα και επέτρεψε την παραγωγή ενός ιδιαίτερα αξιόλογου corpus ερευνητικής εργασίας που δεν υστερεί σε ποιότητα από αυτή που παράγεται σε ακαδημαϊκά ιδρύματα του εξωτερικού.

Αν εξετάσουμε το θεσμικό πλαίσιο που περιβάλλει το Πανεπιστήμιο και τους συσχετισμούς δυνάμεων μέσα και έξω από την πανεπιστημιακή κοινότητα, ποια μπορούν να είναι τα βασικά στοιχεία της πολιτικής που πρέπει να αναπτύξει μια αριστερή διακυβέρνηση; Η σύντομη απάντηση στην ερώτηση είναι προφανής: η ακαδημαϊκή και η δημοκρατική επανεκκίνηση του Πανεπιστημίου μέσω συγκεκριμένων παρεμβάσεων και θεσμικών μέτρων.

Η επανεκκίνηση του Πανεπιστημίου δεν θα πρέπει βέβαια να αποσκοπεί στην επιστροφή στον νόμο 1268/1982, παρότι ο νόμος αυτός προσδιορίζει μια δομή του Πανεπιστημίου η οποία πρέπει να διατηρηθεί. Θα πρέπει να αποσκοπεί, κυρίως, στη διαμόρφωση ενός ενιαίου χώρου ανώτατης εκπαίδευσης και έρευνας που θα ανταποκρίνεται στους προβληματισμούς που έχουν ήδη εκφραστεί για μία δημοκρατική και συμμετοχική διοίκηση και ένα ακαδημαϊκά αναβαθμισμένο περιβάλλον στην προοπτική της παραγωγικής ανασυγκρότησης της χώρας.

Άμεσες ενέργειες. Στη σφαίρα των άμεσων μέτρων που θα πρέπει να ληφθούν συγκαταλέγονται τα εξής:

1. Η άμεση κατάργηση των ΣΙ και η μεταφορά των αρμοδιοτήτων τους στη Σύγκλητο μαζί με ορισμένες από τις αρμοδιότητες του Πρύτανη. Η Σύγκλητος θα πρέπει και πάλι να αποκτήσει την αναγκαία αντιπροσωπευτικότητα.
2. Η επαναφορά, με άλλη σύνθεση, του Πρυτανικού Συμβουλίου. Μια ισορροπημένη λύση σε αυτό το θέμα είναι το Πρυτανικό Συμβούλιο να περιλαμβάνει, εκτός από τον πρύτανη, τρεις αντιπρυτάνεις με ξεχωριστή εκλογή του καθένα και τρία μέλη που ορίζει η Σύγκλητος.

3. Η αλλαγή του συστήματος εκλογής νέων μελών Διδακτικού-Ερευνητικού Προσωπικού, από δεκαπενταμελή εκλεκτορικά σώματα με ανοιχτές διαδικασίες στο πλαίσιο της Γενικής Συνέλευσης του Τμήματος.
4. Η πρόσληψη νέων μελών προσωπικού στα Πανεπιστήμια και τα ΤΕΙ για κάθε μέλος που έχει συνταξιοδοτηθεί ή παραιτηθεί από το 2012 και μετά. Η λειτουργία των Τμημάτων θα πρέπει να στηρίζεται σε προσωπικό με κανονικές συμβάσεις και όχι με συμβάσεις τύπου 407.
5. Η *κατάργηση* των διδάκτρων σε όλα τα μεταπτυχιακά προγράμματα.
6. Η αναστολή της διαδικασίας διαμόρφωσης των Οργανισμών των Ιδρυμάτων, έτσι ώστε να ενσωματωθούν οι νέες ρυθμίσεις. Επίσης θα πρέπει να παραμείνουν εν λειτουργία οι Εταιρείες Αξιοποίησης και Διαχείρισης της Περιουσίας των Ιδρυμάτων που αποτελούν εταιρείες ειδικού σκοπού υπό τον *πλήρη έλεγχο* της Συγκλήτου και να ανασταλεί η δημιουργία του Νομικού Προσώπου Ιδιωτικού Δικαίου που προβλέπεται για τη διαχείριση των πόρων των πανεπιστημίων.
7. Η σύσταση *ειδικής Επιτροπής Δεοντολογίας* που θα παρεμβαίνει άμεσα για θέματα αρμοδιότητας της (π.χ. λογοκλοπή, μη σύννομες διαδικασίες).

Μεσοπρόθεσμα μέτρα. Το πλέγμα μεσοπρόθεσμων μέτρων πρέπει να περιλαμβάνει τα εξής:

1. Καθορισμός του ποσού της απαραίτητης *οικονομικής επιχορήγησης* για την κάλυψη των βασικών λειτουργικών και ακαδημαϊκών αναγκών των Ιδρυμάτων. Ο καθορισμός αυτός θα πρέπει να γίνει από μεικτές επιτροπές με εκπροσώπους των Ιδρυμάτων, του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους και του Υπουργείου Παιδείας.
2. Δημιουργία εθνικού φορέα χρηματοδότησης της της πανεπιστημιακής έρευνας.
3. Καθορισμός του απαραίτητου αριθμού *Διοικητικών Υπαλλήλων* για την υποστήριξη των αναγκαίων λειτουργικών δραστηριοτήτων των Ιδρυμάτων. Ο καθορισμός αυτός θα πρέπει να γίνει από μεικτές επιτροπές με εκπροσώπους των Ιδρυμάτων και Υπουργείων. Αυτονόητη είναι η επαναπρόσληψη όλων των απολυμένων και ευρισκόμενων σε κατάσταση διαθεσιμότητας.
4. Τον καθορισμό του απαραίτητου αριθμού *μελών ΔΕΠ, Ερευνητών, ΕΔΙΠ, ΕΤΕΠ* και άλλων κατηγοριών προσωπικού, έτσι ώστε να διασφαλίζεται η ακαδημαϊκή λειτουργία των Ιδρυμάτων. Ο καθορισμός αυτός θα γίνει από μεικτές επιτροπές με εκπροσώπους των Ιδρυμάτων, του Υπουργείου Παιδείας και της ΑΔΙΠ.
5. Την αξιοποίηση σε εκπαιδευτικό επίπεδο (τόσο στα προπτυχιακά όσο και στα μεταπτυχιακά προγράμματα) της μεγάλης παρακαταθήκης αξιόλογων επιστημόνων που υπηρετούν στα Ερευνητικά Κέντρα, με την ένταξή τους ως *συνεργαζόμενου προσωπικού* στα δημόσια Πανεπιστήμια.

6. Τη διαμόρφωση δομών *αλληλεγγύης* στα ΑΕΙ, έτσι ώστε να εξασφαλίζεται σίτιση και στέγαση για όλους τους οικονομικά αδύναμους φοιτητές. Ειδικό σχέδιο θα πρέπει να εκπονηθεί για την ανάπτυξη αυτοδιαχειριζόμενων από τα Ιδρύματα δραστηριοτήτων, το οικονομικό αποτέλεσμα των οποίων θα χρησιμοποιείται για την υποστήριξη των δομών αλληλεγγύης.
7. Την αντικατάσταση των εργολαβικών υπηρεσιών (που δημιουργούν διαχρονικά σημαντικά προβλήματα και οικονομικές ατασθαλίες και αποτελούν ξένο σώμα που διέπεται από αγοραίες, μη ακαδημαϊκές αξίες) από *εσωτερικές υπηρεσίες* των Ιδρυμάτων. Ο πιο άμεσος τρόπος για να επιτευχθεί αυτό είναι να παρέχονται οι υπηρεσίες αυτές από τις Εταιρείες Αξιοποίησης και Διαχείρισης ειδικού σκοπού που υπάρχουν στα ΑΕΙ εξασφαλίζοντας έτσι εξοικονόμηση κόστους της τάξης του 30%.
8. Τη λήψη μέτρων για την ανάσχεση του φαινομένου «brain drain». Θα πρέπει να υπάρξει ειδική στρατηγική για την κατά προτεραιότητα πρόσληψη νέων επιστημόνων. Επιπρόσθετα, η Γενική Γραμματεία Έρευνας και Τεχνολογίας, αλλά και τα ΑΕΙ μέσω της Επιτροπής Ερευνών θα πρέπει να διαμορφώσουν ειδικά προγράμματα ενίσχυσης των *μεταπτυχιακών και μεταδιδακτορικών* ερευνητών. Πρόνοια θα πρέπει να ληφθεί και για την αναθεώρηση και την άμεση ενίσχυση των Μεταπτυχιακών Προγραμμάτων Σπουδών.
9. Την αξιοποίηση των δυνατοτήτων που παρέχει το *Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο* ως προς την κοινωνία γενικά και ως προς τις δυνατότητες εργασίας στους νέους επιστήμονες, αλλά μετά από την επαναδιαμόρφωση του κανονισμού λειτουργίας του, την αλλαγή των διαδικασιών πρόσληψης προσωπικού και με έναρξη διαδικασιών δημιουργίας νέων προγραμμάτων σπουδών.
10. Τέλος, θα πρέπει να μελετηθούν επισταμένα ένα σύνολο από καίριας σημασίας θέματα και για τα οποία πρέπει να υπάρξουν προτάσεις που θα έχουν ευρεία αποδοχή. Το σημαντικότερο από αυτά είναι το είδος και οι διαδικασίες φοιτητικής συμμετοχής στη λήψη αποφάσεων. Άλλα σημαντικά θέματα είναι η σύνθεση και ο τρόπος λειτουργίας της ΑΔΙΠ, οι διαδικασίες εισαγωγής στα ΑΕΙ (με κατεύθυνση την ελεύθερη πρόσβαση), το εργασιακό καθεστώς των πανεπιστημιακών (με κατεύθυνση την πλήρη και αποκλειστική απασχόληση) και η επανεξέταση των όρων συμμετοχής σε μεγάλες ερευνητικές υποδομές της Ευρώπης και τους διεθνείς οργανισμούς.

Οι αριστερές και προοδευτικές δυνάμεις στα Πανεπιστήμια διαχρονικά εγγυήθηκαν την ακαδημαϊκότητα, το αυτοδιοίκητο και τις δημοκρατικές διαδικασίες. Αυτές τις αξίες καλούμαστε για άλλη μια φορά σήμερα, όχι μόνο να τις υπερασπιστούμε, αλλά, κυρίως, να τις διασφαλίσουμε.

Ο Κώστας Γαβρόγλου διδάσκει στο Πανεπιστήμιο Αθηνών, ο Σπύρος Γεωργάτος στο Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, ο Γιάννης Παντής στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης.